

Edukacja

przez

Szachy w Szkole

SZKOŁA PODSTAWOWA
IM. ARKADEGO FIEDLERA
W POŁAJEWIE

CHARAKTER PROJEKTU

Wprowadzenie nauczania gry w szachy jako zajęć obowiązkowych dla całych oddziałów klasowych w edukacji wczesnoszkolnej, w wymiarze co najmniej 1 godziny lekcyjnej tygodniowo przez co najmniej 2 lata - ocena opisowa z zajęć na świadectwie. Zajęcia prowadzone przez przeszkolonego (przez WZSzach) nauczyciela danej szkoły.

NAUKA I WYCHOWANIE POPRZEZ GRĘ

Teoretycy, jak i praktycy oświatowi podkreślają dobitnie, że sukces dziecka w szkole zależy od: sposobu zdobywania umiejętności poziomu emocjonalnego i intelektualnego.

JAK WYGLĄDA EDUKACJA SZACHOWA?

Zajęcia prowadzone są przez nauczycieli, instruktorów, szkoleniowców w ramach: kółek szachowych wyłącznie dla zainteresowanych, zajęć świetlicowych, spotkań w domach kultury, klubach, a nawet edukacji przedszkolnej.

Rzadko niestety jako przedmiot obowiązkowy.

Z wszystkimi tymi ośrodkami zwykle współpracują szachowe kluby, które zajmują się odnajdywaniem młodych talentów, przyszłych zawodników klubowej reprezentacji.

ZALETY GIER DYDAKTYCZNYCH

- podnoszą efektywność procesu kształcenia,
- służą poszanowaniu norm (zasad),
- zwiększają trwałość i operatywność zdobytych wiadomości,
- mają znaczący wpływ na kształtowanie odpowiednich postaw (m. in. przyzwyczajają do zwycięstw oraz porażek),
- skuteczniej przygotowują do praktycznej działalności (np. sprzyjają podstawom przedsiębiorczości),
- rozwijają wyobraźnię i koncentrację

A JEŚLI GRA DYDAKTYCZNA TO MOŻE SZACHY?

Szachy to gra strategiczna (problemowa metoda kształcenia) dla 2. osób prowadzona na 64-polowej szachownicy, w której obowiązują określone zasady. Na początku gry (partii) każdy z graczy ma 16 białych lub czarnych bierek (8 pionków, 8 figur: król, hetman, 2 wieże, 2 gońce i 2 skoczki). Podczas gry bierki są przesuwane na przemian przez zawodników. Celem gry jest zamiatowanie (stworzenie sytuacji, w której król przeciwnika nie ma możliwości obrony).

DLACZEGO SZACHY?

Szachy nie są grą losową, o zwycięstwie decyduje korzystniejszy układ figur zależny tylko i wyłącznie od umiejętności grającego.

Na świecie istnieje aż 156 związków szachowych. Są sportem egalitarnym, dostępnym dla wszystkich. Zakup szachownicy to kwota rzędu kilkudziesięciu złotych. Wygoda nauki gry w szachy polega na tym, iż może ona odbywać się domu, w czasie dojazdu do szkoły czy pracy, przez Internet, 7 dni w tygodniu, o dowolnej porze, w dni słoneczne i deszczowe.

Szachy - rodzaj intelektualnej aktywności, który pozytywnie wpływa nie tylko na rozwój umysłowy, ale także osobowościowy. Szachy stanowią doskonałe narzędzie, służące do rozwijania pozytywnych cech i umiejętności dzieci.

Tym, co wyróżnia szachy spośród innych gier planszowych oprócz nieskończoności kombinacji jest ich wielostronny charakter. Píše na ten temat T. Czarnecki: „Szachy są nie tylko grą. Są także swego rodzaju sportem umysłowym ze wszystkimi elementami sportowej rywalizacji, rozwijającym pewne właściwości intelektu i charakteru. Mają również znamiona sztuki, gdyż pięknie rozegrana partia lub dobrze skomponowany problem wzbudzają zachwyty szachistów, podobnie jak poemat, rzeźba czy symfonia zachwycają znawców tych dziedzin sztuki. Szachowa analiza ma wreszcie wyraźne cechy badań naukowych, opartych na zebranych materiale doświadczalnym.”

Nauka gry w szachy sprzyja wszechstronnemu rozwojowi dziecka

Kształci pamięć, umiejętność abstrakcyjnego i logicznego myślenia, rozwija wyobraźnię przestrzenną. Dziecko poznaje nową dyscyplinę, której istotą jest samodzielne, logiczne rozumowanie, łączące poszczególne elementy wiedzy w jedną harmonijną całość, w tym umiejętność analizy, syntezy czy dedukcji.

Szachy wyrabiają umiejętność i nawyk dostrzegania problemów, analizowania sytuacji, formułowania scenariuszy rozwoju i podejmowania przemyślanych działań.

Szachowe dzieci nie mają kłopotów w nauce, szybciej i efektywniej przyswajają wiedzę, są z reguły dobrymi uczniami (wykazują to wyniki testów kompetencji, badań np. dr Roberta Fergusona czy Andrzeja Modzelana) .

Nauka gry w szachy sprzyja wszechstronnemu rozwojowi dziecka – cd.:

Wszelkie próby bezmyślnego naśladownictwa skazane są na niepowodzenie. Dziecko samo kreuje wydarzenia na szachownicy i ponosi za nie odpowiedzialność.

Dobra partia szachowa jest dziełem sztuki, a zawarte w niej elementy strategii i taktyki pozwalają stosować przemyślane plany gry i rozsądnie kreować nowe pozycje na szachownicy (jak i w życiu).

WYCHOWAWCZE WARTOŚCI SZACHÓW

Są pasją, hobby. Jak większość z ludzkich zainteresowań szachy zbliżają ludzi do siebie. Niosą ze sobą trwałe przyjaźnie i sympatie, które nie ograniczają się tylko do szachów, ale odnoszą się do innych sfer życia. Nie niszczą indywidualności, uczą pracy w zespole – budowania zaufania, integracji, wzajemnej motywacji, czy osiągnięcia wspólnego celu (np. szachy drużynowe).

Wychowują

Można je również rozpatrywać w kategoriach nagrody i kary. Czymże innym jak nie karą jest przegrana? W dodatku wymierzona natychmiast i adekwatnie do czynu. Nagrodą bez wątpienia jest zwycięstwo, osiągnięte dzięki sile własnego umysłu. Uprawianie szachów wzbogaca osobowość dziecka i polepsza jego przygotowanie do uczestnictwa w życiu społecznym.

Korzyści wynikające z umiejętności gry w szachy (na podst. ankiety przeprowadzonej przez S. Polgar):

- dają pewność siebie
- uczą odpowiedzialności
- rozwijają wyobraźnię
- rozwijają kreatywność
- rozwijają koncentrację
- uczą dyscypliny
- uczą determinacji
- uczą systematyczności pilności
- uczą cierpliwości
- uczą zaangażowania
- dodają odwagi
- uczą planowania
- uczą radzić sobie z niepowodzeniami
- rozwijają zdolności matematyczne
- rozwijają logiczne myślenie
- uczą zdrowego współzawodnictwa
- wyrabiają umiejętność osiągania wyznaczonych celów
- umiejętność nauki na własnych błędach
- uczą strategicznego myślenia
- rozwijają komunikację
- umiejętność podejmowania decyzji
- rozwijają pamięć
- uczą szacunku

W szachy mogą grać wszyscy

Dyslektycy

Uczniowie z różnorodnymi deficytami fizycznymi (niedosłyszający, niedowidzący, trwale unieruchomieni, inne d. fizyczne)

Uczniowie z różnymi problemami i doświadczeniami traumatycznymi

Uczniowie z ADHD

Uczniowie z cechami autystycznymi (m.in. zespół Aspergera)

Uczniowie z FASU upośledzeni umysłowo w stopniu lekkim

Uczniowie o innych specjalnych potrzebach edukacyjnych

JAK I GDZIE UCZYĆ SIĘ GRY W SZACHY INDYWIDUALNIE

- ▶ <https://www.chess.com/>
- ▶ <https://lichess.org/>
- ▶ <https://www.kurnik.pl/>
- ▶ <https://chess24.com/en>
- ▶ <https://szachydziecicom.pl/>
- ▶ <https://padlet.com/sppolajewo/2jrdzhsy1i3u>

EDUKACJA PRZEZ SZACHY W NASZEJ SZKOLE

Obowiązkowe zajęcia edukacja przez szachy w szkole klasy I-III (9 oddziałów).

Zajęcia dodatkowe klasa IV – szachy i gry logiczne.

Zajęcia dodatkowe – kółko szachowe.

Organizacja zawodów szachowych.

Wyjazdy na zawody szachowe.

Wyjazdy na symultany szachowe.

Wyjazdy na festiwale szachowe.

SUKCESY SZACHOWE NASZEJ SZKOŁY

Drużynowy mistrz powiatu rozgrywek Szkolnego Związku Sportowego

19 szkoła w województwie rozgrywek Szkolnego Związku Sportowego

I miejsce kat. klas II mistrzostwa województwa Edukacja przez Szachy w Szkole

I miejsce w okolicznościowym turnieju szachowym dla dzieci Oborniki 2018, 2019

Dziękuję za uwagę

Michał Strzępka koordynator projekt Edukacja przez Szachy w Szkole